

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos VII. — Izdan in razposlan dne 29. februvarja 1876.

19.

Postava od 26. februvarja 1876,

o c. kr. žandarstvu za kraljevine in dežele zastopane v državnem zboru.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

Oddelek I.

Čemu je žandarstvo, kako stoji in katere pravice ima v izvrševavni službi.

§. 1.

C. kr. žandarstvo (žandarmerija, četništvo) kraljevin in dežel zastopanih v državnem zboru je enotno stražništvo z vojaško uredbo ter ima namen vzdrževati javni red, pokoj in varnost.

§. 2.

Žandarstvo podstoji gledé javne varnostne službe c. kr. političnim okrajnim in deželskim oblastvom (gospodskam), gledé vojaških, ekonomnih in administrativnih reči svojim vojaškim višjim, a na obojo stran v zadnji vrsti ministru za deželno bran, kateri naj se z ministrom notranjih reči dogovarja tedaj, kadar gre za kako posebno na varnost merečo naredbo.

Vojaško povelje in vzdrževanje strahú in reda v krdelu žandarstva izročeno je žandarskemu nadzorniku, kateri je gledé tega odgovoren ministru za deželno bran.

§. 3.

C. kr. politično okrajno oblastvo je službeno oblastvo postajam (stajem, štajacijam) žandarstva, kar jih je v njegovem okraji postavljenih, ter kot takovo vod in nadzira varnostno službo, katero one opravljajo.

Kadar se v mestih, imajočih svoja lastna občinska ustanovila (štatute), zahteva, da bi žandarstvo sodelovalo poleg mestne varnostne straže, ki jo je postaviti, naj e. kr. politično okrajno oblastvo, bivajoče v tistem mestu ali postavljeno za okolico, kot službeno oblastvo žandarstva, v dogovoru z dotičnim županstvom dá primerne zaukaze.

§. 4.

Žandarski oficirji so vojaški načelniki (nadstojniki) žandarskega moštva. Oni vodijo podučevanje moštva z ozirom na javno službo varnosti in na vojaško izomiko ter pazijo na njegovo disciplino, opravo in oborožbo.

§. 5.

Službeno oblastvo in vojaški načelniki naj v prigledovanji posameznih postaj dogovorno ravnajo ter naj si vzajemno priobčujejo opazke, važne za zvrševanje službe.

§. 6.

Do ostalih e. kr. civilnih in vojaških oblastev, kakor tudi do občinskih uradov žandarstvo ni v razmeru podstojnosti.

§. 7.

Sodišča in državna pravdništva imajo pravico, od žandarstva na ravnost (neposrednje) zahtevati kako službo. Ukazoma je določeno, kakó naj se zahteve, ki jih žandarstvo prejme od teh oblastev, na znanje dajó službenemu oblastvu.

Druga civilna in vojaška oblastva, kakor tudi občinski uradi naj se obračajo na službeno oblastvo žandarstva, kadar hočejo žandarske pripomoči, in samo tedaj, kadar je nevarno odlagati, naj žandarstvo tudi na neposrednje prejeto zahtevo dá pripomoč (asistenco).

§. 8.

Kakó naj žandarstvo sodeluje v rečéh krajevne (lokalne) policije, to določa službeno oblastvo po razmerih ali okolnostih vsakega kraja; vendar se s takim sodelovanjem ne sme kratiti namen, ki ga ima žandarstvo za reči javne varnosti.

§. 9.

Žandarstvo je dolžno prejete naloge brezuvetno (nepogojno) zvrševati ter ne spuščati se v njih presojevanje.

Ono ima pravico, če ni nevarnosti v odlogu, zahtevati pismenega náloga tudi v takem slučaji, kjer postave ne velevajo dati mu ga.

Za to, kar ima nalog v sebi, odgovorja tisto oblastvo, katero ga je dalo. V drugem pa je žandarstvo odgovorno za to, da, opravlja svojo službo, izpolnjuje postavne propise in da se drži službenega navodila.

§. 10.

K žandarstvu spadajoče osebe so v kazenskih rečéh vojaškim postavam in disciplinarnim propisom toliko podvržene, kolikor se to s postavo od 23. maja 1871 (Drž. zak. k. XX., št. 45) ustanavlja za aktivno deželno brambo.

Kazensko sodno oblast zvršujejo vojaška sodišča deželne brambe.

Kazni na prostosti se izpolnjujejo v vojaških kaznovalnicah.

§. 11.

Kadarkoli je žandarju izpolniti svojo službeno dolžnost proti kaki osebi, naj se posluži formule: „V imenu postave (zakona)“ v deželskem jeziku, in v

takih slučajih je vsakdo — brez razložka, bodi civilnega ali vojaškega stanu, — dolžan pokornost žandarjevemu pozivu, kar mu pa ne brani, pozneje pritožiti se.

§. 12.

Žandarju svojo službo opravljajočemu pristojne postavne pravice, katere ima civilna in vojaška straža.

§. 13.

V službi stoječ žandar sme z dolžnimi opreznostmi (previdnostmi) rabiti orožje:

1. v slučaju prisiljene brambe, da odvrne proti svoji osebi namerjen djanjski napad;
2. da ukrotí upor, kateri meri na oviro njegovega službenega opravka;
3. da ubrani uteči nevarnemu hudodelniku, ako nima drugega pomočka, da bi hotečega pobegniti udržal.

§. 14.

Žandarstvo ima pravico, v izvršitev svojih službenih dolžnosti zahtevati podporo vseh organov javne službe, sosebnosti civilnih oblastev, drugih stražništev in posameznih njihovih stražnikov, občinskih županstev in vojaških poveljstev (komand).

§. 15.

Tanja določila o opravljanju žandarske službe bode obsegalo službeno navodilo (instrukcija), katero se izdà na podlogi te postave.

Oddelek II.

Káko organsko sestavo ima žandarstvo in kakó je porazdeljeno.

§. 16.

V vsakem tistih mest, kjer ima politično deželno oblastvo svoj sedež, bodi po eno poveljstvo (komanda) deželnega žandarstva.

§. 17.

Deželnega žandarstva poveljstvo naj ima v skrbi vojaške, ekonomske in administrativne reči podstoječega mu žandarstva (§§. 2 in 4).

Za deželnega žandarstva poveljnike (komandante) postavljajo se španski oficirji ali nadoficirji, katerim se pridodajó po potrebi eden ali več oficirjev, en računar, po okolnostih tudi en računski stražmojster in potrebne šarže.

V področji posameznih poveljstev deželnega žandarstva postavijo se po potrebi oddelna poveljstva, katerih opravke bodi praviloma samo ta, da skrbé za vojaški prigled in disciplino, kakor tudi za izučevanje v praktični službi.

§. 18.

V vsakem kraji, kjer je okrajno glavarstvo, biva po eno poveljstvo okrajnega žandarstva, katero vodi stražmojster. On je žandarski postaji tistega kraja neposrednji poveljnik, ter poleg tega nadzira službo vseh drugih po tistem političnem okraji postavljenih, njemu podstojnih žandarskih postaj, katere imevajo, če sestojé iz več nego dveh žandarjev, po enega postajnega vodnika za svojega poveljnika.

§. 19.

Stan posameznih poveljstev deželnega žandarstva določuje minister za deželno bran, a stan posameznih postaj deželni poglavar dogovorno s poveljnikom deželnega žandarstva.

Ondod, kodar to dopuščajo okolnosti kraja, naj se žandarji posamič postavljajo, da bode vsak za se po ena postaja z okolišem (ozemljem) v nadziranje določenim.

§. 20.

Vsak deželni poglavar, in takó tudi vsak okrajni glavar ima pravico, kadar kje javnemu redu in varnosti pretí pomisleka vredna nevarnost, s posameznih žandarskih postaj, kar jih je v njegovem upravnem okoliši, sklicati žandarje vse na tisto mesto, kjer je nevarnost, ter sploh službovanje žandarstva uravnati po krajevnih razmerih ali okolnostih, kolikor mu to dopuščajo postavna določila.

Da se v kateri kraljevini ali deželi žandarstvo na nekaj časa pomnoži z žandarji iz drugih dežel, to utegne ukazati minister za deželno bran dogovorno z ministrom notranjih rečí.

§. 21.

Mena žandarskih oficirjev in moštva v njihovi vdelitvi na različna službena mesta sme se zgoditi samo iz važnih službenih ozirov.

Štapskega oficirja ali poveljnika deželnega žandarstva prestavlja cesar, nadoficirja pa minister za deželno bran, dovprašavši dotičnega deželnega poglavarja.

Deželnega žandarstva poveljnik prestavlja žandarsko moštvo po okoliši svojega poveljstva — na sprožitev ali s privolitvijo dotičnega političnega okrajnega, oziroma deželnega oblastva. Prestavo moštva v okoliš drugega žandarskega poveljstva ukazuje minister za deželno bran.

Oddelek III.

Kakó se dopolnjuje stan žandarstva in kakó se izstopa iz žandarstva.

§. 22.

Stan (število) žandarskega moštva se dopolnjuje:

1. s takimi podoficirji, kateri po §. 38 vojne postave, oziroma po postavi od 19. aprila 1872, Državnega zakonika šte. 60, imajo pravico, da jim se podeli mesto v javni službi, ako so popolnem dobri za žandarsko službo;
2. s takimi osebami, katere so popolnoma zadostile dolžnosti vojaške službe, oziroma stave;
3. z dobrovoljci, ki vstopajo iz neaktivne deželne brambe;
4. z dobrovoljci, kateri, — brez škode za dolžnost službe v vojstvu, — vstopajo iz neaktivne reserve.

§. 23.

Da bode kdo sprejet med žandarje, k temu je potrebno:

- a) da je državljan v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru,
- b) da se odlikuje z brezmadežnim živetjem, duševno zmožnostjo in spretnim védenjem,
- c) da je v dobi ne izpod 20 in ne iznad 40 leti,
- d) da je neoženjen ali pa vdovec brez otrók,
- e) da je zdravega, krepkega života in veličine vojaški meri priležne,

f) da zna jezike tiste dežele ali okrajine deželne, v kateri hoče za žandarja služiti,

g) da dovoljno zna čitati ali brati, pisati in računati.

Nedoletni potrebujejo k dobrovoljnemu pristopu privolitve očetove ali varstvene.

Minister za deželno bran sme komu uvete pod c) in d) omenjene izpregledati, ali pa poveljnikom deželnega žandarstva oblast dati, da jih oni izpregledajo.

§. 24.

Kdor pristopi k žandarstvu, mora zavezati se, da bode najmanj štiri leta v njem služil.

Službeni čas, katerega kdo spadajočih k deželni brambi prebode v žandarstvu, vračunja mu se v dolžnost deželno-brambovne službe, in dokler kdo takih služi v žandarstvu, prost je vsake službe v deželni brambi.

§. 25.

V stan žandarskega moštva more se kdo samo na najnižji šarži sprejeti.

Da se kdo sme povišati za postajnega vodnika, mora opraviti preskušnjo.

Predno se žandar sprejme za trdno in kdo pripustí k preskušnji za postajnega vodnika, mora biti teoretično podučevan pri poveljstvu deželnega žandarstva.

§. 26.

Po dokončanem teoretičnem poduku mora vsak žandar novinec na kaki žandarski postaji služiti na poskušnjo (probo).

Čas teoretičnega poduka in službe na poskušnjo skupaj ne sme prestopati leta dni; le-ta čas se žandarju za trdno sprejetemu všteva v čas službe pri žandarstvu.

§. 27.

Nadzornik žandarstva povišuje žandarja za vodnika in vodnika za stražmojstra, dovprašavši službeno oblastvo o njegovi pripravnosti, sme pa to pravico po vsem ali po nekem delu prepustiti tudi poveljnikom deželnega žandarstva.

§. 28.

Stan žandarskih oficirjev se dopolnjuje:

1. Praviloma s tem, da se služeči v samem žandarskem krdelu s stopinje na stopinjo više pomikajo,

2. izimkoma po vdelitvi zaslužnih in pripravnih oficirjev iz aktivnega ali pokojnega stanu stoječe armade ali deželne brambe.

Kdor hoče dobiti oficirsko mesto v žandarstvu, mora opraviti preskušnjo.

V službi doskušnim stražmojstrom, ki izkažejo dobro spričevalo o videnju in primerno splošno omiko, dovoljuje minister za deželno bran storiti preskušnjo za žandarskega oficirja.

Oficir, kateri po točki 2 želi vdeljen biti v žandarstvo, pripušča se k preskušnji za žandarskega oficirja še le po tem, ko je šest mesecev na poskušnjo pri žandarstvu služil.

Čas, ki ga prebode v taki službi, všteva se vdeljenemu v žandarstvo v čas službe pri žandarstvu.

§. 29.

Preskušnje za žandarske oficirje in za postajne vodnike delajo se pred meševito komisijo, ki je sestavljena iz administrativnih uradnikov in iz žandarskih oficirjev. Tanja določila o teh preskušnjah dadó se ukazoma.

§. 30.

Žandarske oficirje vseh stopinj imenuje cesar po predlogu ministra za deželno bran.

Oficirske namestnike imenuje minister za deželno bran izmed žandarskih stražmojstrov, kateri so opravili oficirsko preskušnjo.

§. 31.

Oficirji in žandarji naj o pristopu v krdelo prisežejo prisego žandarske službe.

§. 32.

Žandarski oficirji enačijo se z oficirji stoječega vojstva; ta izenačba veljá tudi o šaržah žandarskega moštva v primeri k šaržam moštva v stojećem vojstvu. Vsak pravi žandar ima šaržo desetnika (korporala).

§. 33.

Oficirji istopajo iz žandarskega krdela po propisih, veljajočih v stojećem vojstvu.

Žandarsko moštvo se odpušča iz krdela:

1. Dokler kdo služi na poskušnjo, če se izkaže, da ní za žandarsko službo;
2. po dopolnjenem službenem času;
3. če kdo postane fizično nezmožen za službo;
4. če kdo stori kako hudodelstvo ali takšen pregrešek, s katerim je pri podoficirjih združena degradacija (razčastitev);
5. kadar ozira vredni rodovinski razmeri takó nanašajo, z dovolitvijo ministra za deželno bran;
6. ako je vsled premene v uredbi žandarstva moštvo zmanjšati.

V slučajih 4, 5 in 6 morajo odpuščeni odslužiti čas nedopoljene žandarske službe v ne aktivni deželni brambi in sicer tisti, kateri stojé še v dolžnosti vojne službe, po izpolnjeni vojni dolžnosti, a vsi drugi precej, ako se kdo ne more sklicavati na postavno oprostitev po §. 17. vojne postave.

Oddelek IV.

Oprava, oborožba in prejemki žandarstva.

§. 34.

Oprava in oborožba pri žandarstvu ustanavlja se ukazoma s cesarjevim odobrílom.

§. 35.

Oficirji in moštvo žandarstva praviloma nimajo kónj.

Izimek od tega pravila sme samo minister za deželno bran ukazati.

§. 36.

Plače (gaže), mezde in drugi stanovitni prejemki žandarstva razvidni so iz dodatka.

Oficirji poklicani k žandarstvu v službo na poskusnjo, začno s prvim dnevom tistega meseca, ki nastopi po njih prihodu, uživati pristojbine žandarskega oficirja brez žandarskega priklada ali priboljška in še le po tem, ko bodo določno (za trdno) vdeljeni, dobivajo polne prejemke po pravilih (normalih). Žandar na poskusnjo dobiva, dokler se teoretično izučava, po goldinarji dnevne mezde in od dne, katerega pride v praktično službo, stopi v pristojbino pravega žandarja.

Ukazoma se izdajó določila o taljah (naglavnicah) in premijah (darilih) za posebne usluge žandarstva.

§. 37.

Gledé tega, kdo dobí svetinjo (medaljo) za hrabrost ali junaštvo, in kaki prejemki so združeni z imetjem take svetiuje, veljajo za žandarstvo propisi stoječega vojstva.

§. 38.

Žandarsko moštvo dobí za službeni čas, katerega je bodi si, predno je ta postava v moč prišla, ali po tem nepretrgoma v žandarstvu prebilo, letnega službenega priklada:

50 gl. po dopolnjenem	3. službenem letu,		
100 " "	" "	6. " "	
150 " "	" "	12. " "	in
200 " "	" "	18. " "	

§. 39.

Pri službenih opravkih, ki zunaj stajališča čez 24 ur trpé, pristoji oficirjem in moštvu žandarstva neki prispevek k troškom za hrano in pa transenalno stanišče.

Enakšne pristojbine jim gredó tudi o službenih prestavah (premestitvah) in v drugih preizrednih slučajih, v katerih se jim ukaže kam odriniti.

Ukazoma se ustanové tanja določila in pa slučajji, v katerih imajo organi žandarstva pravico porabiti kako prevozilo.

§. 40.

Da se nabavijo reči v monturo in opravo spadajoče, prejme vsak žandar, ko pristopi, prvi vložek mase in za poznejše dokupavanje in za vzdrževanje v dobrem stanu neko letno poprečnino (pavšal).

Velikost teh vsot ali zneskov ustanavlja od dobe do dobe minister za deželno bran po ceni dotičnega blaga.

Orožje in strelivo (municijo) daje država žandarskemu moštvu.

§. 41.

O sprejemanji žandarskih oficirjev v vojaške bólnice (špitale) veljajo propisi za oficirje stoječega vojstva dani.

Troške za preskrbo bolnih izmed žandarskega moštva plačuje država, pridružoč si polovico žandarjeve mezde za to.

Kadar se kdo v službi telesno poškoduje, tedaj mu se od pristojbine nič ne odtrga.

Pristojbine jetnikov se uravnujejo s posebnimi propisi.

Oddelek V.

Preskrbovanje žandarstva.

§. 42.

O devanji žandarskih oficirjev v penzijo veljajo ista načela kakor za oficirje stoječega vojstva, vendar se žandarskim oficirjem pri odmerjanji penzije žandarski prikladn vračunja s tistimi zneski, kakor nanese v žandarstvu dopolnjeni čas službe, nasproti pa se osebni prikladi k penziji več ne podeljujejo.

§. 43.

Za preskrbovanje žandarskega moštva, ki postane za službo nezmožno, veljajo tisti propisi, kateri se uporabljajo na civilno-državne služabnike sposobne za penzijo; vendar se moč teh propisov začanja za vsacega posameznika še le od tistega dne, katerega je na se vzeto dolžnost žandarske službe (§. 24) dopolnil. Penzijo je odmerjati po mezdi in službenem prikkladu (priboljšku).

Na oficirske namestnike in pisarniške služabnike naj se uporablja v §. 42 stoječe določilo o vračunljivosti žandarskega prikklada v penzijo.

Ako žandar, opravlja službo, brez svoje krivnje prejme rano ali težko telesno poškodbo ter vsled tega postane za službo nezmožen, doštevava mu se pri odmerjanji pokojnine deset služnih let. V okolnostih posebnega ozira vrednih sme se komu pritegniti višja mera pokojnine, in to do polnega aktivnostnega prejemka, ki se sme vračunjati v odmero penzije.

§. 44.

V tem času, dokler službena dolžnost (§. 24) še teče, dobí žandar pravico do oskrbovanja v §. 43 ustanovljenega tedaj:

- a) Kadar, opravlja službo, brez svoje krivnje prejme rano ali težko telesno poškodbo ter vsled tega postane za službo nezmožen;
- b) kadar žandar brez svoje krivnje — z drugega vzroka, nego je povedan pod a), — postane nezmožen ne samo za žandarsko službo, temuč za vsak zaslužek sploh.

§. 45.

Tisti žandarji, kateri z drugega razloga, nego je povedan v §. 44 pod a), pred dopolnjeno dolžnostjo žandarske službe, katero so na se vzeli, postanejo sicer nezmožni za žandarsko službo, ne pa tudi za vsak zaslužek sploh, dobé pri odhodu na račun dotacije za žandarstvo samo trimesečno aktivnostno pristojbino v odpravo.

§. 46.

Pri tistih žandarjih, ki prestopijo v stan preskrbovancev ne zarad invalidnosti, temuč za to, ker je morebiti treba moštvo v številu umanjšati, naj se uporabljajo civilna penzijska pravila, brez razložka, če so svojo službeno dolžnost že odslužili ali je še niso.

Oddelek VI.

Posebna določila.

§. 47.

Dovolitev, ženiti se, podeljuje polkovnikom (obristom) žandarstva sam cesar a oficirjem od podpolkovnika nizdol minister za deželno bran.

Ženitvene kavcije polagati pri žandarskih oficirjih ni potrebno.

Dozdaj že položene ženitvene kavcije smejo se žandarskim oficirjem nazaj dati.

§. 48.

Žandarskemu moštvu dovoljuje ženiti se minister za deželno bran, kateri pa sme to oblast preizročiti poveljnikom deželnega žandarstva.

Praviloma naj število oženjenih v enem deželno-žandarstvenem poveljstvu ne presega števila postaj (štacij).

§. 49.

Vdove in sirote žandarskih oficirjev in moštva naj se preskrbujejo po propisih veljajočih za civilno-državne služabnike.

Z rodovinami takih žandarjev, kateri umrjejo, predno jim je iztekla dolžnost žandarske službe, naj se tudi dela po civilnih pravilih o preskrbovanji. Ako kak žandarski oficir ali žandar, službo opravlja, smrt stori ter ni sam kriv tega, pristoji vdovi in sirotam v preskrbo toliko, kolikor bi jim je prišlo, ako bi zadet bil dovršil 40. služno leto.

§. 50.

Zastran prestopanja žandarjev v službe, katere §. 38 vojne postave omenja, velja postava od 19. aprila 1872 (Drž. zak. št. 60) o podeljevanji službenih mest doslužnim podoficirjem.

§. 51.

Dozdani propisi o nastanovanji žandarstva ostanejo nepremenjeni.

Oddelek VII.

Končna določila.

§. 52.

Ta postava pride v moč tistega dne, katerega se razglasi, ter počenši od tega časa izgube svojo veljavnost začasna organska postava za žandarmerijo od 16. januarja 1850 (Drž. zak. št. 19), tako tudi načela o preuredbi žandarstva, izdana z ministerskim ukazom od 16. julija 1860, števil. 51.503, naposled postava od 25. julija 1871 (Drž. zak. št. 83).

§. 53.

Ministru za deželno bran je naročeno, to postavo v dogovoru z ministroma notranjih reči in pravosodja zvršiti.

Na Dunaji, dne 26. februarja 1876.

Franz Josef s. r.

Auersperg s. r.

Lasser s. r.

Glaser s. r.

Horst s. r.

R a z k a z í l o

o pristojbinah žandarstvenih štapskih oficirjev in nadoficirjev, računarjev in računskih stražmojstrov, po tem moštva in pisarniških služabnikov.

Šarže	Plača ali mezda		Žandarski priklad		Služabniška namestnina		Stanišče in natura ali stanárina		Denar za monturo		Opomba
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	
Polkovnik			600	.	160	60	525	.			Tisti deželnega žandarstva poveljniki (komandanti), kateri niso štapski oficirji, vlečejo kot deželnega žandarstva poveljniki po 200 gl. letnega priboljška. Vsakemu poveljstvu se dovoljuje neka poprečnina za pisarniške troške. Moštvo od oficirskega namestnika nizdol dobiva naturalno stanišče. * Denar za monturo ustanavlja se po §. 40 od časa do časa.
Podpolkovnik			600	.	160	60	525	.			
Major			600	.	160	60	525	.			
Ritmojster 1. razreda . . .			300	.	160	60	315	.			
„ 2. „			300	.	160	60	315	.			
Nadlajtnant			240	.	160	60	210	.			
Lajtnant			240	.	160	60	210	.			
Ritmojster-računar 1. razreda			180	.	160	60	315	.			
Ritmojster-računar 2. razreda			180	.	160	60	315	.			
Nadlajtnant-računar . . .			180	.	160	60	210	.			
Lajtnant-računar			180	.	160	60	210	.			
Oficirski namestnik	600	.	96	.				.			
Računski stražmojster . . .	600	.		.			63	.			
Stražmojster	600	.		.				.			
Postajni vodnik	500	.		.				.			
Žandar	400	.		.				.			
Pisarniški služabnik 1. razreda	420	.	84	.			63	.	30		
Pisarniški služabnik 2. razreda	360	.	84	.			63	.	30		